

Halyna Nayenko (Kyiv)

ADDRESSANT CATEGORY IN SCIENTIFIC TEXTS OF THE MIDDLE
UKRAINIAN PERIOD

The author discusses the interpretation of the addressant category in modern linguistic studies, and introduces the classification of scientific texts of the middle Ukrainian period (16th – 18th centuries) by means of its implementation, namely by the nature of the use of deictic tools and dialogization models.

Key words: history of Ukrainian literature language, scientific text, addressant category, dialogization model, pronoun.

Мовна мозаїка

ТРИ НЕЗАБУТНІ І ТРИ НЕЗАБУТНІХ ЗУСТРІЧІ

В українському вжитку читаємо і чуємо два **довгі роки** і два **довгих роки**, три **незабутні зустрічі** і три **незабутніх зустрічі**, чотири **літні вечори** і чотири **літніх вечори**. Дехто сприймає прикметникове означення у формі родового відмінка множини як помилку, бо воно не узгоджене з іменником. Проте вживання такого означення в сполуках із числівниками **два, три, чотири** — не помилка, а спадок від попередніх періодів розвитку української мови. Воно з'явилося під впливом сполук із числівником **п'ять** і більше. Чому? А тому, що числівник **п'ять** і більше в називному-знахідному відмінку, на противагу числівникам **два, три, чотири**, керує іменником, а саме потребує залежного іменника у формі родового відмінка множини, напр.: **п'ять днів, шість вечорів, сім книжок**. Із ним узгоджується прикметникове означення, пор.: **п'ять сонячних днів, шість довгих вечорів, сім цікавих книжок**. Ця форма означення поширилася ще в староукраїнській мові на сполуки із числівниками **два, три, чотири**, незважаючи на те, що в них уже було означення у формі називного відмінка множини. Ось так з'явилося не узгоджене з іменником означення у формі родового відмінка множини в сполуках на зразок **два щасливих роки, три незабутніх зустрічі**.

У сучасній українській літературній мові обидві форми прикметникового означення в сполуках із числівниками **два, три, чотири** — правильні й активно вживані. Обмежень у виборі якоїсь із двох відмінкових форм немає. Практики відзначають лише переважне вживання означення у формі називного відмінка множини з іменниками жіночого роду (**дві маленькі дівчинки; три бурхливі ріки**) і означення у формі родового відмінка множини — з іменниками чоловічого та середнього роду (**два вишиваних рушники: чотири українських села**). Проте це не означає, що з другою формою означення такі іменники не можуть поєднуватися. Правильно вживати **дві маленькі дівчинки** і **дві маленьких дівчинки; три бурхливі ріки** і **три бурхливих ріки; два вишиваних рушники** і **два вишивані рушники; чотири українських села** і **чотири українські села**.

Катерина Городенська